

بررسی تأثیر فضای مجازی (ایترنت) بر امنیت روانی کاربران (با تأکید بر جامعه دانشجویان)

دکتر علی کریمزاده*

تاریخ دریافت مقاله: ۹۵/۰۲/۲۵

حمیدرضا ابراهیمی**

تاریخ تأیید مقاله: ۹۵/۰۳/۱۵

صفحات: ۱۰۳-۱۲۸

چکیده

امنیت در فضای سایبری تابع دو عنصر کلیدی انسان و فضای سایبر است. کنش و تعامل کنشگران این دو عامل، موجب شکل‌گیری فضای تهدیدزایی شده که ابعاد گسترده و متنوعی را در حوزه امنیت شکل می‌دهد. در این میان پرداختن به موضوعات مربوط به فرهنگ در فضای سایبری نقشی اساسی در افزایش آگاهی‌های عموم مردم و بالا بردن امنیت روانی در جامعه در بر دارد. لذا مقاله حاضر به منظور بررسی تأثیر فضای سایبری بر امنیت روانی دانشجویان به عنوان قشری مهم و تأثیرگذار در جامعه انجام گرفت. نمونه آماری این پژوهش که به روش پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه امنیت روانی مازلو و پرسشنامه‌ای محقق ساخته انجام گرفت ۱۴۹ نفر از دانشجویان دانشگاه آزاد را تشکیل می‌دهد. به منظور پاسخگویی به سئوال‌های پژوهش داده‌های حاصل از تحقیق براساس روش توصیفی-پیمایشی و به کمک نرم‌افزار SPSS و با استفاده از آزمون‌های t تک نمونه و آنالیز واریانس و نمودارهای هیستوگرام مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بر اساس نتیجه تجزیه و تحلیل یافته‌ها ابعاد سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، امنیتی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد.

واژگان کلیدی: فضای سایبری، امنیت روانی، فرهنگ، اینترنت

* نویسنده مسئول: دانش‌آموخته کارشناسی ارشد اطلاعات راهبردی

** استادیار دانشگاه جامع امام حسین(ع)

مقدمه

تأمین امنیت در همه ابعاد آن، به ویژه امنیت روانی و آرامش جمعی، مهمترین وظیفه و مسئولیت دولت‌ها و خواسته ملت‌ها و جوامع به شمار می‌رود (گروسی، ۱۳۸۵: ۲۳). بعضی از مهمترین گزاره‌هایی که در فضای سایبر، تهدیدی را بر زندگی بشر تحمیل کرده است تأثیرات فرهنگی هستند که برخی عبارتند از: رواج «ولنگاری» و کاهش شدید روحیه مسئولیت‌پذیری در بین جوانان، کم رنگ شدن ارزش‌های مترقی، تضعیف فرهنگ‌های کم حضور، تضعیف اعتقادات و گسترش شبهات فکری، رواج سطحی‌نگری فکری، گسترش اباحه‌گری عملی، گسترش محصولات فرهنگی فرهنگ‌های منحط (به ویژه فرهنگ غربی) و... در اینجا است که نقش نهادهای فرهنگی احساس می‌شود (حسن بیگی، ۱۳۸۴: ۳۹).

با توجه به اهمیت امنیت در فضای سایبری و تأثیر آن در جامعه از یک طرف و نقش سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی در برقراری امنیت روانی و سالم‌سازی فضای فرهنگی جامعه از سوی دیگر، این تحقیق بر آن است که تأثیر فضای سایبری بر امنیت روانی به خصوص از بعد فرهنگی آن را در یکی از مهمترین و تأثیرگذارترین اقشار جامعه یعنی دانشجویان مورد مطالعه و کنکاش قرار دهد. لذا از این حیث دارای ضرورت و اهمیت می‌باشد. بر این اساس هدف اصلی این تحقیق بررسی تأثیرات ابعاد مختلف فضای سایبر - به ویژه بعد فرهنگی - بر امنیت روانی کاربران می‌باشد؛ بنابراین مهمترین سؤال این مقاله عبارت است از اینکه استفاده از فضای سایبری چه تأثیری بر امنیت روانی کاربران خواهد داشت؟

تعاریف و مبانی نظری

۱- فضای سایبر

فضایی مجازی است که از ترکیب صدها هزار رایانه تحت شبکه‌های ارتباطی به وجود می‌آید. در این فضای مجازی، سامانه‌های بسیاری بوجود آمده و با تعامل

با یکدیگر عمل می‌نمایند. اینترنت به عنوان بزرگ‌ترین شبکه در فضای سایر می‌باشد. امروزه اکثر زیرساخت‌های کشورها در قالب این فضا تعریف می‌شوند. به عبارتی فضای سایر در معنا به مجموعه‌هایی از ارتباطات درونی انسان‌ها از طریق کامپیوتر و وسائل مخابراتی بدون در نظر گرفتن جغرافیای فیزیکی گفته می‌شود (دیوید بل، ۱۳۸۹: ۲۶-۲۵).

۲- فرهنگ

فرهنگ در لغت به معنای ادب، دانش، علم، معرفت است (معین، ۱۳۶۲: ۲۵۳۸). در فرهنگ دهخدا هم به معنای «علم و دانش، ادب، عقل و خرد و در کل به مجموعه آداب و رسوم و باورهای که یک قوم از حیث نژاد و دین و امور اجتماعی» (دهخدا، ۱۳۸۵: ۲۱۱۷). بیان شده است.

فرهنگ را اصطلاحاً می‌توان به عنوان مجموع ویژگی‌های رفتاری و عقیدتی اکتسابی یک جامعه خاص تعریف کرد (کوئن بروس، ۱۳۸۶: ۳۹). نکته اصلی و مهم تعریف اکتسابی بودن است که فرهنگ را از رفتاری که نتیجه وراثت زیست‌شناختی است، متمایز می‌کند. لذا وقتی جامعه‌شناسان از فرهنگ سخن می‌گویند، منظورشان آن دسته از جنبه‌های رفتاری جامعه‌های انسانی است که آموختنی هستند؛ نه آن‌هایی که به صورت ژنتیکی به ارث می‌رسند. فرهنگ جامعه، هم شامل جنبه‌های نامحسوس مانند عقاید، اندیشه‌ها و ارزش‌هایی که محتوای فرهنگ را می‌سازند و هم جنبه‌های محسوس و ملموس است؛ مانند اشیاء، نمادها یا فناوری که باز نمود محتوای یاد شده است (گیدنز، ۱۳۹۳: ۳۵).

۳- امنیت روانی

بوزان امنیت روانی را رهایی نسبی از تهدیدات زیان‌بخش نامیده است (بوزان و والی ویور، ۱۳۸۸).

مقام معظم رهبری، به موضوع امنیت به خصوص امنیت روانی در جامعه یک نگاه جامع و ویژه دارند به طوری که در سال‌های متمادی در بیاناتشان، زوایای این مسئله اساسی را موردبررسی قرار داده‌اند: «ملت‌های منطقه بر این اعتقادند که برخورداری از امنیت روانی، عدالت، پیشرفت و شکوفایی جز در سایه شریعت اسلامی به دست نخواهد آمد» (بیانات در نخستین اجلاس بیداری اسلامی، ۱۳۹۰/۰۶/۲۶، ۱۲:۱۶). همچنین می‌فرمایند: «یکی از حقوق اساسی مهم مردم این است که در آرامش روانی و در امنیت روانی زندگی کنند؛ در کشور امنیت اخلاقی برقرار باشد» (بیانات در دیدار مردم آذربایجان با رهبر انقلاب، ۱۳۹۱/۱۱/۲۸). همانطور که در بیانات ایشان ملاحظه شد توجه به معنویات در سایه شریعت اسلام مهمترین عامل ایجاد امنیت روانی در بین انسان‌هاست.

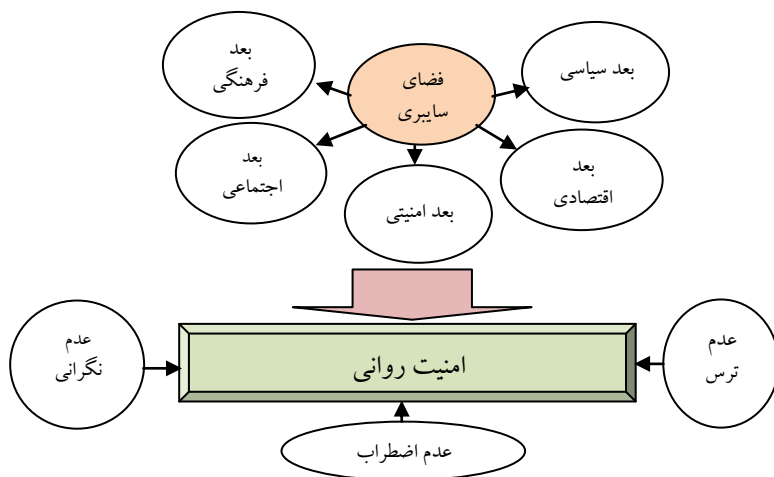
با توجه با اینکه همه فرهنگ‌ها به طور پیوسته در حال تغییرند و این تغییرات، امروزه، هم سریع‌تر و هم عمیق‌تر از گذشته شده‌اند و از آنجایی که اینترنت به عنوان یکی از مظاهر بارز تکنولوژی‌های نوین ارتباطی که در طی سال‌های اخیر رشد چشمگیری داشته، تأثیر بسیار مهمی بر ساختار اجتماعی و فرهنگی جوامع امروزی داشته است و در ادامه تأثیرات مهم خود تمامی ابعاد فرهنگی، امنیتی، سیاسی، اقتصادی و... را در بر می‌گیرد؛ لذا آنچه از مفهوم عملیاتی فرهنگ در این پژوهش مدنظر است مربوط به تغییرات فرهنگی ناشی از رسانه‌های جدید (اینترنتی) و جهانی شدن اطلاعات است. زیرا امروزه اینترنت گستره فرهنگ‌سازی و فرهنگ‌پذیری را بیش از هر زمان دیگری وسعت بخشیده است. این تغییرات که در ابعاد مختلف شخصی و اجتماعی افراد جامعه به خصوص در قشر دانشجو به وقوع می‌پیوندد در امنیت روانی جامعه نیز تأثیر خواهد داشت.

امنیت روانی هم یعنی داشتن روح و روانی آرام و به دور از ترس که در این صورت، زندگی آدمی گوارا و دلپذیر خواهد شد. پس نشاط و آرامش از آن کسی

است که به امنیت و اطمینان نفس می‌رسد. بنابر این در این مقاله آرامش ذهنی و عدم نگرانی در ابعاد مختلف فرهنگی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و امنیتی به عنوان امنیت روانی تعریف می‌شود. مقام معظم رهبری، به موضوع امنیت به خصوص امنیت روانی در جامعه یک نگاه جامع و ویژه دارند به طوری که در سال‌های متمادی در بیاناتشان، زوایای این مسئله اساسی را مورد بررسی قرار داده‌اند. ایشان آنقدر به موضوع امنیت روانی اهتمام داشته‌اند تا جایی که به ریزترین جنبه‌ها و مقوله‌های این موضوع اشاره و تقریباً هیچ مطلبی را در این خصوص فروگذار ننموده‌اند. این مطلب نشان می‌دهد که در بین انواع امنیت، موضوع امنیت روانی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است.

۴- مدل مفهومی

فضای سایبری در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، امنیتی بروز و ظهور یافته است در این ابعاد می‌تواند اثرات مختلفی داشته باشد با توجه به اینکه امنیت روانی داشتن آرامش و عدم اضطراب و ترس می‌باشد لذا تأثیر فضای سایبری در ابعاد مختلف بر امنیت روانی با مدل ذیل ارائه می‌گردد.

شکل ۱- مدل مفهومی تحقیق

سؤال اصلی: آیا ابعاد فرهنگی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟
جدول ۱- گویه‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

هیچ		خیلی کم		کم		تاحدودی		زیاد		خیلی زیاد	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
۷۸	۱۳	۸۱.۴	۲۱	۲۱.۱	۱۶	۶.۵	۳۴	۶۱.۱	۷	۷.۴	۷
۴۰.۷	۱۱	۷۱.۷	۲۴	۲۲.۷	۳۳	۵.۲	۴۸	۴.۱	۵	۶	۶
۶۱.۱	۲۴	۳۵	۲۸	۷۱.۱	۳۳	۵۲.۵	۸۱	۱۱.۳	۲	۳.۱	۲
۵.۲	۴۴	۲۰.۷	۱۶	۲.۱	۸۸	۷۱.۱	۵۱	۰.۱	۲	۳.۱	۲
۷۱.۱	۲۷	۲۴	۱۹	۱۲.۵	۳۸	۲۲.۱	۷۱	۱۱.۱	۵	۴.۳	۵
۷۱.۸	۶۱	۳۴	۲۶	۸۱.۳	۷۸	۵۲.۵	۷۸	۷۱.۷	۷	۴.۵	۷

جدول ۲- شاخص‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

مقدار	شاخص	مقدار	شاخص	مقدار	شاخص
۵	حداکثر	۸۵۹۵.۰	انحراف معیار	۳۰۶۵.۲	میانگین
۱۴۹	تعداد	۰۰.۴	دامنه تغییر	۳۳۳۳.۲	میانه
		۰۰.۱	حداقل	۰۰.۳	نما

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی ۳۱.۲ است، که با توجه به دامنه تغییر ۴ و حداقل ۱ و حداکثر ۵ این میانگین از میانگین متوسط ۲/۵ پایین‌تر است یعنی پاسخگویان تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی را از حد متوسط پایین‌تر ارزیابی کرده‌اند. آزمون فریدمن نشان می‌دهد؛ بین رتبه شاخص‌های تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی تفاوت وجود ندارد.

جدول ۳- رتبه‌بندی شاخص بعد فرهنگی بر اساس آزمون فریدمن

۱۴۹	تعداد
۳۸۱.۶۶	آمار کای اسکوئر
۵	درجه آزادی
۰۰۰.۰	معناداری

سؤال فرعی اول: آیا ابعاد فرهنگی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

جدول ۴- گویه‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

گویه‌های بعد فرهنگی	هیچ		خیلی کم		کم		تاحدودی		زیاد		خیلی زیاد	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
چه میزان ابعاد فرهنگی فضای سایبر باعث ترس، اضطراب و نگرانی شما شده است؟	۳	۷.۸	۲۶	۴.۱۷	۷۱	۱.۱۲	۶۱	۹.۴۰	۲۴	۱.۱۶	۷	۷.۴
چه میزان فیلم‌ها و کلیپ‌های انتشار یافته در فضای سایبر باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟	۱۱	۴.۷	۲۸	۷.۱۷	۳۴	۰.۲۷	۳۳	۵.۲۹	۲۳	۴.۱۵	۹	۶
چه میزان مطالب شبکه‌های اجتماعی (در قالب ابعاد هنری، علمی، ورزشی، تحلیلی) باعث ایجاد اضطراب در شما شده است؟	۲۴	۱.۱	۳۵	۵.۲۳	۲۸	۷.۱۱	۳۳	۵.۲۹	۱۷	۴.۱۳	۲	۳.۱
چه میزان انتشار کتاب و نشریات با عناوین مختلف باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟	۳۳	۵.۲۹	۳۱	۷.۲۰	۳۰	۱.۲۰	۲۸	۷.۱۱	۱۵	۱.۱۰	۲	۳.۱
چه میزان مشاهده تبلیغات اینترنتی باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟	۲۸	۱.۱	۳۴	۷.۲۲	۳۱	۵.۲۱	۳۳	۱.۲۱	۷۱	۱.۱۲	۵	۴.۳
چه میزان خبر، مطلب و یا موضوعی در خصوص مسائل فرهنگی در اینترنت برخورد داشته‌اید که موجب نگرانی و یا اضطراب شما شده است؟	۶۱	۷.۱۰	۳۳	۱.۲۲	۶۱	۴.۱۷	۷۳	۵.۲۵	۷۸	۷.۱۷	۷	۴.۵

جدول ۵- شاخص‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

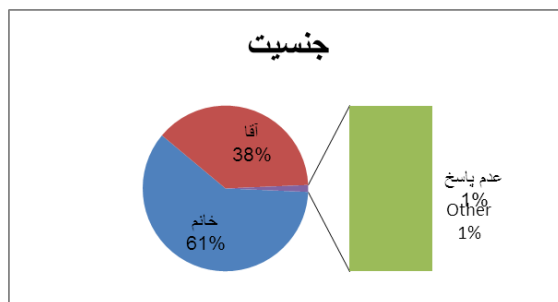
شاخص	مقدار	شاخص	مقدار	شاخص	مقدار
میانگین	۳۰۶۵.۲	انحراف معیار	۸۵۹۵.۰	حداکثر	۵
میان‌ه	۳۳۳۳.۲	دامنه تغییر	۰۰.۴	تعداد	۱۴۹
نما	۰۰.۳	حداقل	۰۰.۱		

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی ۳۱.۲ است، که با توجه به دامنه تغییر ۴ و حداقل ۱ و حداکثر ۵ این میانگین از میانگین متوسط ۲/۵ پایین‌تر است یعنی پاسخگویان تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی را از حد متوسط پایین‌تر ارزیابی کرده‌اند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخ‌دهندگان

اطلاعات توصیفی پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه این پژوهش، از نظر سن، تحصیلات، رشته تحصیلی و... در جداول زیر خلاصه و تحلیل شده‌اند:

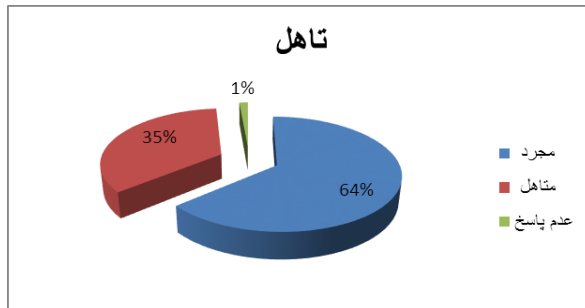
نمودار ۱- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری از نظر جنسیت پاسخگویان

تأهل:

جدول ۶- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری پژوهش از نظر تأهل

تاهل	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
مجرد	۹۵	۸.۶۳	۶.۶۴	۶.۶۴
متاهل	۵۲	۹.۳۴	۴.۳۵	۰.۱۰۰
عدم پاسخ	۲	۳.۱		
جمع	۱۴۹	۱۰۰	۱۰۰	-

نمودار (۲) توزیع فراوانی افراد نمونه آماری را از نظر تأهل نشان می‌دهد:

نمودار ۲- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری از نظر تأهل پاسخگویان

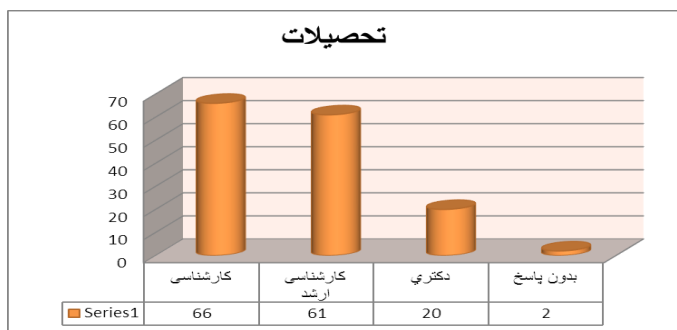
تحصیلات:

جدول ۷- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری پژوهش از نظر تحصیلات

سطح تحصیلات	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
کارشناسی	۶۶	۳.۴۴	۹.۴۴	۹.۴۴
کارشناسی ارشد	۶۱	۹.۴۰	۵.۴۱	۴.۸۶
دکتری	۲۰	۴.۱۳	۶.۱۳	۰.۱۰۰
بدون پاسخ	۲	۳.۱		
جمع کل	۱۴۹	۱۰۰	۱۰۰	

نمودار (۳) توزیع فراوانی افراد نمونه آماری را از نظر سطح تحصیلات نشان

می‌دهد:

نمودار ۳- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری از نظر سطح تحصیلات پاسخگویان

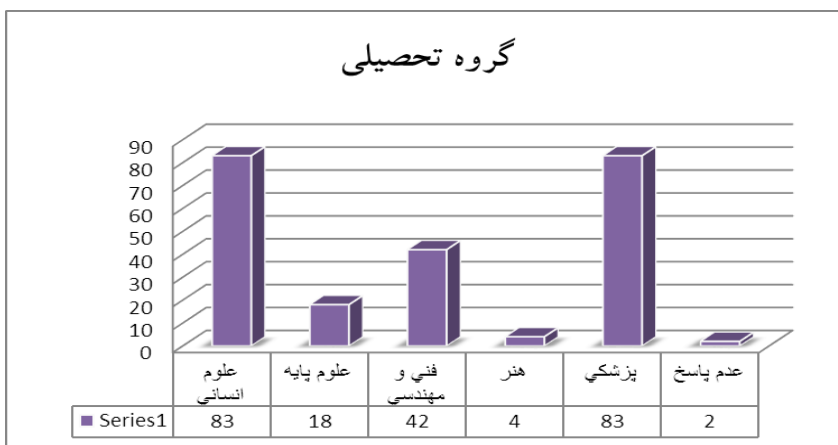
گروه تحصیلی:

جدول ۸- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری پژوهش از نظر گروه تحصیلی

گروه تحصیلی	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
علوم انسانی	۸۳	۷.۵۵	۵.۵۶	۵.۵۶
علوم پایه	۱۸	۱.۱۲	۲.۱۲	۷.۶۸
فنی و مهندسی	۴۲	۲.۲۸	۶.۲۸	۳.۹۷
هنر	۴	۷.۲	۷.۲	۰.۱۰۰
پزشکی	۸۳	۷.۵۵	۵.۵۶	۵.۵۶
عدم پاسخ	۲	۳.۱		
کل	۱۴۹	۱۰۰		

همچنین نمودار (۴) توزیع فراوانی افراد نمونه آماری را از نظر گروه تحصیلی

نشان می‌دهد:

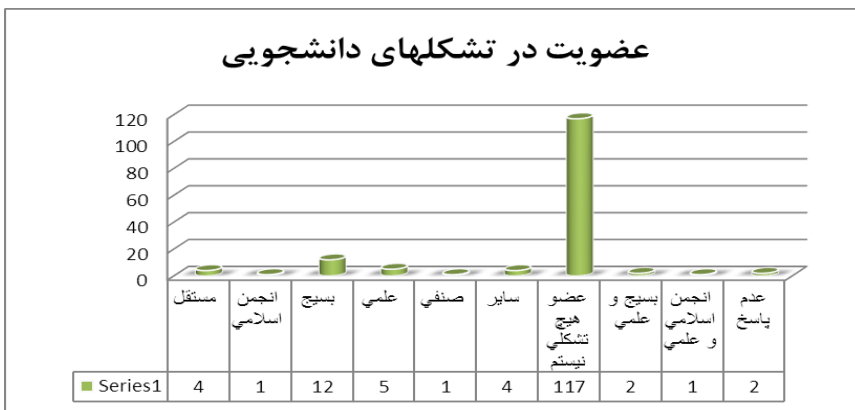
نمودار ۴- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری از نظر گروه تحصیلی پاسخگویان

عضویت در تشکل‌های دانشجویی:

جدول ۹- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری پژوهش از نظر عضویت در تشکل‌های دانشجویی

تشکل‌های دانشجویی	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تجمعی
مستقل	۴	۷.۲	۷.۲	۷.۲
انجمن اسلامی	۱	۷.۰	۷.۰	۴.۳
بسیج	۱۲	۱.۸	۲.۸	۶.۱۱
علمی	۵	۴.۳	۴.۳	۰.۱۵
صنفی	۱	۷.۰	۷.۰	۶.۱۵
سایر	۴	۷.۲	۷.۲	۴.۱۸
عضو هیچ تشکلی نیستم	۱۱۷	۵.۷۸	۶.۷۹	۰.۹۸
بسیج و علمی	۲	۳.۱	۴.۱	۳.۹۹
انجمن اسلامی و علمی	۱	۷.۰	۷.۰	۰.۱۰۰
عدم پاسخ	۲	۳.۱		
کل	۱۴۹	۱۰۰		

همچنین نمودار (۵) توزیع فراوانی افراد نمونه آماری را از نظر عضویت در تشکل‌های دانشجویی:

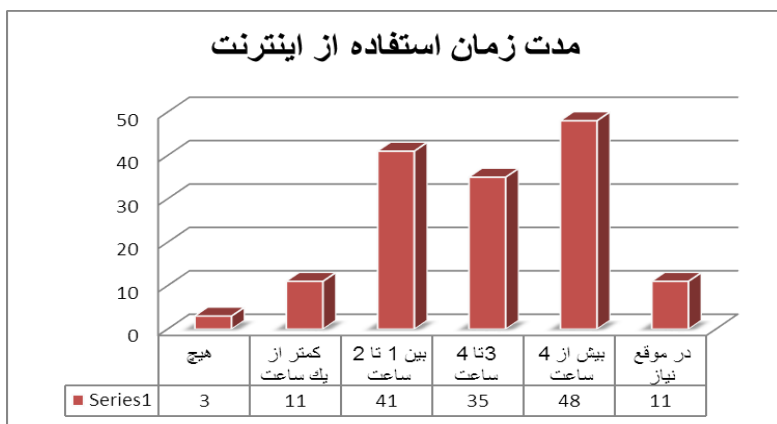
نمودار ۵- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری را از نظر عضویت در تشکل‌های دانشجویی

سؤالات تکمیلی

مدت زمان استفاده از اینترنت روزانه

از نظر میزان استفاده از اینترنت بیش از ۵۰ درصد پاسخ‌گویان بیش از سه ساعت و بالای هشتاد درصد آنها بیش از یک ساعت از وقت خود را به استفاده از اینترنت مشغول می‌باشند که به نظر می‌رسد که برای پاسخ‌گویی مناسب می‌باشد. جدول (۴-۷) این مورد را نشان می‌دهد.

همچنین نمودار (۶) توزیع فراوانی افراد نمونه آماری را از نظر مدت زمان استفاده از اینترنت نشان می‌دهد:

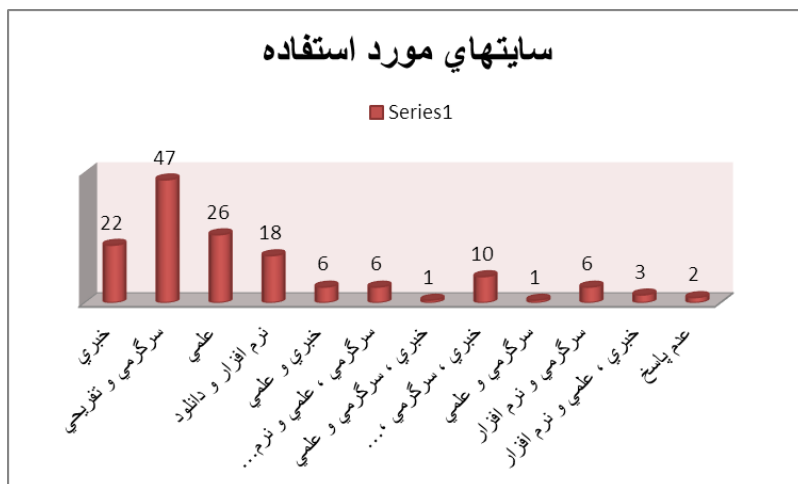

نمودار ۶- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری از نظر مدت زمان استفاده از اینترنت پاسخگویان

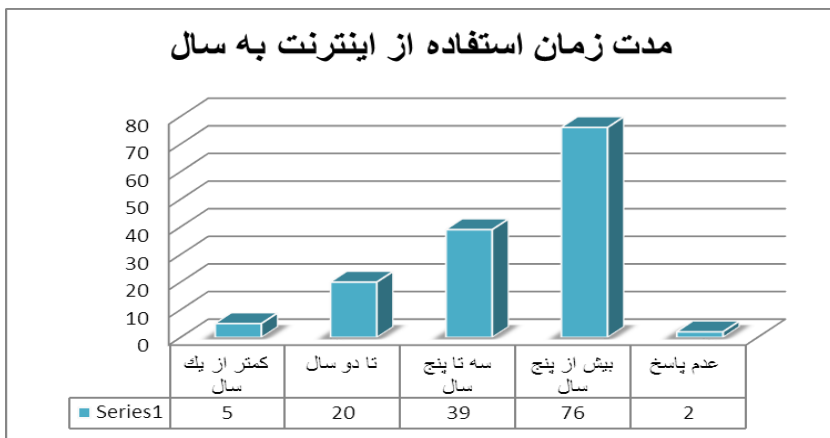
سایت‌های مورد استفاده

همچنین نمودار (۷) توزیع فراوانی افراد نمونه آماری را از نظر سایت‌های مورد

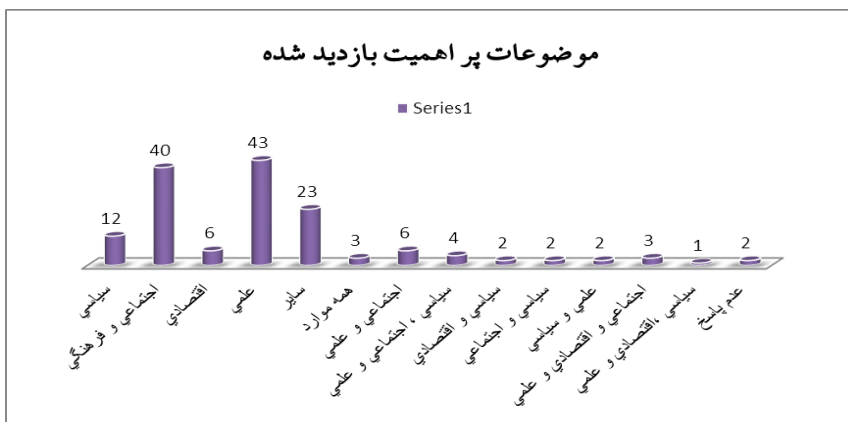
استفاده نشان می‌دهد:

نمودار ۷- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری از نظر سایت‌های مورد استفاده پاسخگویان

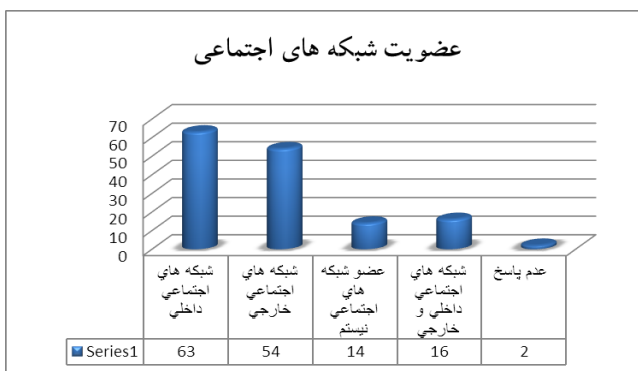

نمودار ۸- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری از نظر مدت زمان استفاده از اینترنت به سال

نمودار ۹- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری را از نظر موضوعات پر اهمیت بازدید شده مورد استفاده

همچنین نمودار (۱۰) توزیع فراوانی افراد نمونه آماری را از نظر عضویت شبکه‌های اجتماعی نشان می‌دهد:

نمودار ۱۰- توزیع فراوانی افراد نمونه آماری از نظر عضویت در شبکه‌های اجتماعی پاسخگویان

سؤال فرعی اول: آیا ابعاد فرهنگی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

جدول ۱۰- گویه‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

خیلی زیاد		زیاد		تاحدودی		کم		خیلی کم		هیچ		گویه‌های بعد فرهنگی	
تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
۷	۷.۴	۲۴	۱۰.۱	۱۶	۹.۴	۱۱	۱.۱	۴	۱۷.۴	۲۸	۷.۸	۱۳	به طور کلی تا کنون به چه میزان ابعاد فرهنگی فضای سایبر باعث ترس، اضطراب و نگرانی شما شده است؟
۹	۴.۱	۲۴	۱۰.۱	۳۳	۱۳.۵	۲۷	۱۰.۲	۷	۲۷.۸	۲۸	۷.۸	۱۱	تا کنون به چه میزان فیلم‌ها و کلیپ‌های انتشار یافته در فضای سایبر باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟

ادامه) جدول ۱۰- گویه‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

گویه‌های بعد فرهنگی		هیچ		خیلی کم		کم		تاحدودی		زیاد		خیلی زیاد	
		درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
تاکنون به چه میزان مطالب و محتوای شبکه‌های اجتماعی (در قالب ابعاد هنری، علمی، ورزشی، تحلیلی) باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟		۶۱	۶۱	۵۵	۵۳	۸۲	۷۱	۳۴	۵۶	۸۱	۱۱	۲	۳
تاکنون به چه میزان انتشار کتاب و نشریات با عناوین مختلف باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟		۴۴	۶۲	۳۱	۲۰	۳۰	۲۰	۸۱	۷۱	۵۱	۱۰	۲	۳
تاکنون به چه میزان مشاهده تبلیغات اینترنتی باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟		۷۸	۷۱	۴۸	۲۲	۳۸	۱۲	۴۳	۲۲	۷۱	۱۲	۵	۳
تاکنون به چه میزان خبر، مطلب و یا موضوعی در خصوص مسائل فرهنگی در اینترنت برخورد داشته‌اید که موجب نگرانی و یا اضطراب شما شده است؟		۶۱	۱۰	۴۳	۲۲	۶۲	۸۱	۷۸	۵۲	۷۱	۷	۷	۵

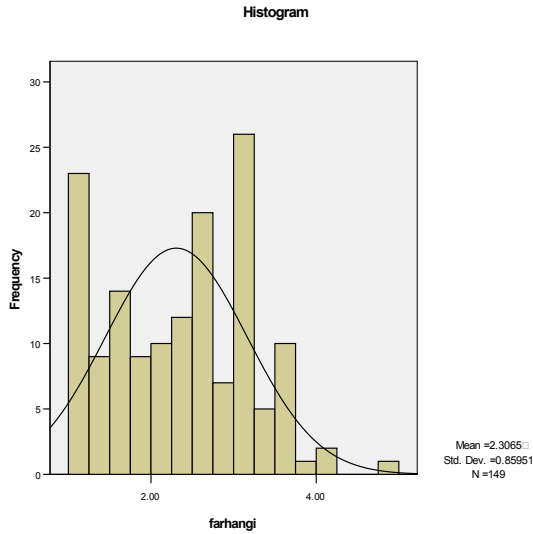
جدول ۱۱- گویه‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

واریانس	میانگین	ابعاد فرهنگی
۳۷۴.۱	۶۱.۲	به طور کلی تاکنون به چه میزان ابعاد فرهنگی فضای سایبر باعث ترس، اضطراب و نگرانی شما شده است؟
۴۵۴.۱	۵۲.۲	تا کنون به چه میزان فیلم‌ها و کلیپ‌های انتشار یافته در فضای سایبر باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟
۲۴۹.۱	۱۷.۲	تاکنون به چه میزان مطالب و محتوای شبکه‌های اجتماعی (در قالب ابعاد هنری، علمی، ورزشی، تحلیلی) باعث ایجاد ترس و اضطراب در شما شده است؟
۲۱۰.۱	۹۲.۱	تا کنون به چه میزان انتشار کتاب و نشریات با عناوین مختلف باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟
۴۰۲.۱	۱۵.۲	تاکنون به چه میزان مشاهده تبلیغات اینترنتی باعث ایجاد نگرانی و اضطراب شما شده است؟
۶۱۵.۱	۴۶.۲	تاکنون به چه میزان خبر، مطلب و یا موضوعی در خصوص مسائل فرهنگی در اینترنت برخورد داشته‌اید که موجب نگرانی و یا اضطراب شما شده است؟

جدول ۱۲- شاخص‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

مقدار	شاخص	مقدار	شاخص	مقدار	شاخص
۵	حداکثر	۸۵۹۵.۰	انحراف معیار	۳۰۶۵.۲	میانگین
۱۴۹	تعداد	۰۰.۴	دامنه تغییر	۳۳۳۳.۲	میانه
		۰۰.۱	حداقل	۰۰.۳	نما

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی ۳۱.۲ است، که با توجه به دامنه تغییر ۴ و حداقل ۱ و حداکثر ۵ این میانگین از میانگین متوسط ۲/۵ پایین‌تر است یعنی پاسخگویان تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی را از حد متوسط پایین‌تر ارزیابی کرده‌اند.

نمودار ۱۰- نمودار هیستوگرام بعد فرهنگی

جدول ۱۳- آزمون تی استیودنت تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

معناداری	مقدار t	میانگین	تعداد	بعد
۰۰۰ .۰	-۸۴۹ .۹	۳۰۶۵ .۲	۱۴۹	تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی

از جدول بالا چنین ملاحظه می‌شود معناداری گویه‌های مربوط به تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی از معناداری در سطح آلفای ۰.۰۵ کوچکتر می‌باشد بدین معنی تفاوت بین معناداری محاسبه شده و گزینه متوسط معنادار می‌باشد؛ و همچنین نتایج جدول (۱۲) نشان می‌دهد که آزمون مقایسه میانگین‌های یک گروهی در خصوص ارزیابی میانگین نمرات مشاهده شده با حد متوسط مقیاس (نمره ۳) در سطح اطمینان ۹۵ درصد برای همه گزینه‌ها معنادار می‌باشد. آزمون فریدمن بین رتبه شاخص‌های تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی تفاوت وجود ندارد.

جدول ۱۴- رتبه‌بندی شاخص بعد فرهنگی بر اساس آزمون فریدمن

تعداد	۱۴۹
آمار کای اسکوتر	۶۶/۳۸۱
درجه آزادی	۵
معناداری	۰۰۰/۰

سؤال فرعی دوم: آیا ابعاد سیاسی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

خیلی زیاد		زیاد		تاحدودی		کم		خیلی کم		هیچ		گویه‌های بعد سیاسی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
۴.۱۱	۱۷	۸.۲۴	۳۷	۹.۲۸	۴۳	۸.۱۲	۱۹	۴.۱۱	۱۷	۷.۱۰	۱۶	تاکنون به چه میزان خبر، مطلب و یا موضوعی در خصوص مسائل سیاسی در اینترنت برخورد داشته‌اید که موجب نگرانی و یا ایجاد اضطراب شما شده است؟

جدول ۱۵- گویه‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد سیاسی بر فضای سایبر

وارianس	میانگین	گویه‌های تأثیر ابعاد سیاسی بر فضای سایبر
۷۲۱.۱	۹۱.۲	تاکنون به چه میزان خبر، مطلب و یا موضوعی در خصوص مسائل سیاسی در اینترنت برخورد داشته‌اید که موجب نگرانی و یا ایجاد اضطراب شما شده است؟

جدول ۱۶- شاخص‌های مربوط به متغیر تأثیر ابعاد سیاسی بر فضای سایر

شاخص	مقدار	شاخص	مقدار	شاخص	مقدار
میانگین	۹۱.۲	انحراف معیار	۳۱۲.۱	حداکثر	۵
میانه	۰۰.۳	دامنه تغییر	۴	تعداد	۱۴۹
نما	۳	حداقل	۱		

جدول ۱۷- آزمون تی استیودنت تأثیر ابعاد سیاسی بر فضای سایر

معناداری	مقدار t	میانگین	تعداد	بعد
۰۰۰.۰	۸۷۹.۲۲	۹۰۶.۲	۱۴۹	تأثیر ابعاد سیاسی بر فضای سایر

آزمون فریدمن بین رتبه ابعاد فرهنگی و سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و امنیتی بر امنیت روانی تفاوت وجود ندارد

تعداد	۱۴۹
آمار کای اسکوتر	۳۰۸.۴۹
درجه آزادی	۵
معناداری	۰۰۰.۰

جدول ۱۸- رتبه بندی ابعاد تأثیرگذار بر امنیت روانی بر اساس آزمون فریدمن

رتبه میانگین	ابعاد
۸۳.۳	امنیتی
۸۱.۳	سیاسی
۷۷.۳	اجتماعی
۵۵.۳	فضای سایبری بر احساس امنیت
۳۳.۳	اقتصادی
۷۰.۲	فرهنگی

جمع‌بندی و پاسخ سؤالات تحقیق

سؤال فرعی اول: آیا ابعاد فرهنگی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد فرهنگی فضای سایبر بر امنیت روانی ۲. ۳۱ است که نشان‌دهنده این واقعیت می‌باشد دانشجویان از نظر فرهنگی کمتر از بقیه ابعاد دیگر مورد تهدید می‌باشند و از امنیت روانی بیشتری در بعد فرهنگی برخوردارند.

سؤال فرعی دوم: آیا ابعاد سیاسی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد سیاسی بر فضای سایبر ۲. ۹۱ است و با توجه به آزمون فریدمن بعد سیاسی تقریباً جزء تأثیرگذارترین ابعاد بر امنیت روانی دانشجویان در فضای سایبر می‌باشد.

سؤال سوم: آیا ابعاد اقتصادی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر ابعاد اقتصادی فضای سایبری بر امنیت روانی ۲. ۶۰ است که با توجه به میانگین رتبه‌بندی آزمون فریدمن جزء کمترین تأثیرگذار بر امنیت روانی دانشجویان دانشگاه آزاد شهر تهران می‌باشند.

سؤال چهارم: آیا ابعاد اجتماعی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد اجتماعی بر فضای سایبر ۲/۸۳ است که جز رتبه‌های متوسط به بالا در تأثیرگذاری بر امنیت روانی می‌باشد.

سؤال پنجم: آیا ابعاد امنیتی فضای سایبری بر امنیت روانی تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر تأثیر ابعاد امنیتی بر فضای سایبر ۲/۹۱ است که با توجه به میانگین بالا و طبق آزمون رتبه‌بندی فریدمن جز رتبه‌های بالا در تأثیرگذاری بر امنیت روانی می‌باشد.

سؤال ششم: آیا ابعاد فضای سایبری بر احساس امنیت تأثیر دارد؟

میانگین مربوط به متغیر تأثیر فضای سایبری بر احساس امنیت ۲. ۷۰ است. که

با توجه به میانگین متوسط به پایین و نتایج آزمون فریدمن در رتبه‌های میانی تأثیر گذاری بر امنیت روانی قرار دارد.

نتیجه‌گیری کلی

بر اساس یافته‌های این پژوهش می‌توان نتیجه گرفت بیشترین تأثیرگذاری در فضای سایبر بر دانشجویان دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات شهر تهران مربوط به بعد امنیتی و سیاسی و کمترین تأثیرگذاری در فضای سایبر مربوط به بعد فرهنگی و اقتصادی می‌باشد.

منابع

۱. افتخاری، اصغر (۱۳۸۱)، مراحل بنیادین اندیشه در مطالعات امنیت ملی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۲. امین‌پور، حسن، نازیابوب (۱۳۸۹)، امنیت روانی و سنجش آن، انتشارات دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، مؤسسه فرهنگی انتشاراتی شاهد و ایثارگران، ارومیه.
۳. بل، دیوید، (۱۳۸۹)، درآمدی بر فرهنگ‌های سایبر، ترجمه مسعود کوثری و حسین حسینی، تهران: انتشارات جامعه شناسان.
۴. بوزان، باری و اولی ویور، دو ویلد، پاپ (۱۳۸۶)، چارچوبی تازه برای تحلیل امنیت، ترجمه علیرضا طیب، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۵. بوزان، باری، و الی ویور (۱۳۸۸)، مناطق و قدرت‌ها، ترجمه رحمان قهرمان‌پور، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۶. جاویدی، مجتبی (۱۳۸۹)، کتاب امنیت اخلاقی از دیدگاه رهبری، تهران: مرکز پژوهشی‌های مجلس.
۷. حسن‌بیگی، ابراهیم (۱۳۸۲)، آسیب‌شناسی شبکه‌های جهانی اطلاع‌رسانی و ارائه الگوهای مناسب جهت مقابله با تهدیدها از دیدگاه امنیت ملی با تأکید بر جنبه‌های حقوقی و فنی، دانشگاه عالی دفاع ملی، رساله دکتری، دانشکده مدیریت استراتژیک.
۸. حسن‌بیگی، ابراهیم (۱۳۸۴)، حقوق و امنیت در فضای سایبر، تهران: انتشارات ابرار معاصر.
۹. حقل‌طلب، طاهره (۱۳۷۳)، هنجاریابی آزمون ایمنی - نا ایمنی S-I مزلو بر روی جامعه دانشجوی دانشگاه‌های بوعلی سینا و علوم پزشکی همدان، پایان‌نامه تحصیلی کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی، استاد راهنما هادی بهرامی، استاد مشاور علی دلاور.
۱۰. دوران، بهزاد (۱۳۸۱)، تأثیر فضای سایبری بر هویت اجتماعی، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی.

۱۱. دین چابنر (۱۳۸۳)، «مستهجن‌نگاری در اینترنت و تأثیر آن بر نوجوانان»، ماهنامه سیاحت غرب، سال اول، ش ۱۲، خردادماه.
۱۲. ذکایی، محمد سعید و خطیبی فاخره (۱۳۸۴)، «رابطه بین فضای مجازی و هویت مدرن پژوهشی در بین کاربران اینترنتی جوان ایرانی»، فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۳۳.
۱۳. صدیق‌بنای، هلن (۸۵/۶/۲۸)، «فضای سایبر چیست؟»، همشهری آن‌لاین.
۱۴. عبدالله‌خانی، علی (۱۳۸۲)، نظریه‌های امنیت: مقدمه‌ای بر طرح ریزی دکترین امنیت ملی، تهران: انتشارات مؤسسه ابرار معاصر.
۱۵. عمید، حسن (۱۳۷۹)، فرهنگ فارسی، چاپ نوزدهم، تهران: انتشارات امیر کبیر.
۱۶. کوئن، بروس (۱۳۸۶)، مبانی جامعه‌شناسی، ترجمه غلامعباس توسلی و رضا فاضلی، تهران: انتشارات سمت.
۱۷. گروسی، سعیده و دیگران (۱۳۸۵)، «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)». فصلنامه دانش انتظامی، شماره دوم، سال نهم.
۱۸. گنجی، حمزه (۱۳۷۸)، بهداشت روانی. تهران: ارسباران.
۱۹. گیدنز، آنتونی و کارن بردسال (۱۳۹۳)، جامعه‌شناسی، مترجم حسن چاوشیان، تهران: انتشارات نشر نی (۲۶ خرداد، ۱۳۹۳).
۲۰. ماندل، رابرت (۱۳۸۷)، چهره متغیر امنیت ملی تهران، ترجمه و نشر پژوهشکده مطالعات راهبردی.
۲۱. مجیدی، عبدالله (۱۳۸۴)، نقش رسانه‌ای اینترنت در ناامنی‌های اجتماعی، تهران: معاونت سیاسی نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری، ص ۱۲۷-۱۲۵.
۲۲. معین، محمد (۱۳۶۳)، فرهنگ فارسی، چاپ هشتم، تهران: نشر امیرکبیر.
۲۳. نویدنیا، منیژه (۱۳۸۵)، «تأمل نظری در امنیت اجتماعی با تأکید بر گونه‌های امنیت»، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۳۱.

۲۴. ولیدی، محمد صالح (۱۳۸۷)، «بررسی و تبیین مفاهیم نظم، امنیت و آسایش عمومی و فردی»، مجله دانش انتظامی، شماره ۲ تابستان، صص ۵۰ تا ۶۵.
25. Brier, soren (2010), Cybersemiotics and the question of knowledgs In: Information and computation .
26. Gordana Dodig-Grnkovie & Mark Burgin (eds). Word scientific publishing co.
27. Folsom, Thomas C. (2007), Defining cyberspace (Finding Real Virtue in the place of virtual reality) (2006. Tulane) Journal of Technology & Intellectual property, Vol. 9, p. 75.
28. Haney, William S. (2006) ,cyberculture, cyborgs and Science Fiction: Consciousness and the posthuman. The Netherlands: Rodopi B. v.
29. Suler, John (2004), The Psychology of Cyberspace. [http:// truecenterpoint. Com/ce/index. html](http://truecenterpoint.Com/ce/index.html).

فهرست مستندات بیانات مقام معظم رهبری (دام عزه)

بیانات در اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی، ۹۰/۶/۲۶.

بیانات در دیدار مردم آذربایجان، ۹۱/۱۱/۲۸.